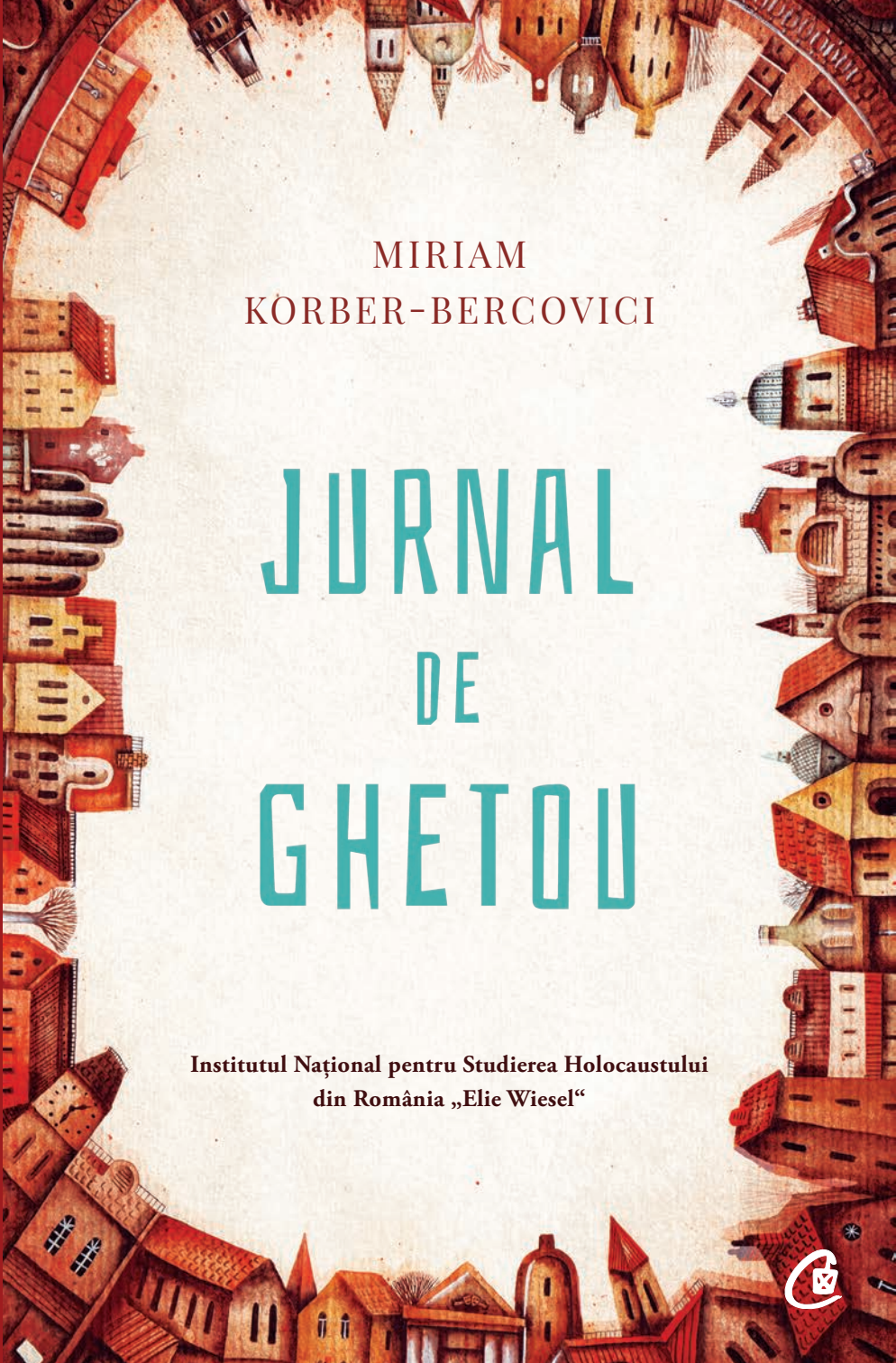

MIRIAM
KÖRBER-BERCOVICI

JURNAL
DE
GHETOU

Institutul Național pentru Studierea Holocaustului
din România „Elie Wiesel“

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i> (Alexandru Florian)	5
<i>Jurnalul meu din vremea deportării</i>	9
Jurnal de ghetou	16
<i>Postfața autoarei</i>	115

Cuvânt înainte

Jurnalul de ghetou scris de Miriam Bercovici a fost publicat prima oară, așa cum spune autoarea, în mod neașteptat. Mai mult, Miriam crede că acest gen de scriere este destinat mai degrabă spațiului privat decât celui public. Dar, o preocupare privată devine peste decenii o mărturie importantă, prin transformarea unor reacții la cald din timpul tragediei evreilor din România într-un mesaj deschis către societate. În postfața de la prima ediție din 1995 ea afirma cu sinceritate:

„Nu mi-aș fi putut imagina că acest jurnal, scris în împrejurări atât de nefericite, va ajunge vreodată la tipar. De fapt, un jurnal nici nu ar trebui să ajungă la public, pentru că e ceva atât de personal, încât o dezvăluire a simțămintelor intime, marcate de obicei de toate evenimentele din jur, nu contribuie, decât în cazuri rare, la ridicarea acestuia la rangul de literatură.“

Acum, după 22 de ani, la rugămintea Institutului „Elie Wiesel“ de a accepta o nouă ediție, doamna Bercovici, o persoană de o blândețe, finețe și un calm exemplare, a spus un „Da“ simplu, dar plin de semnificații. A înțeles

în toți acești ani că jurnalul ei din anii celui de-al Doilea Război Mondial este un bun public. Din câte știu există trei jurnale publicate ale celor care au fost victime și au supraviețuit Holocaustului din România: Emil Dorian, *Jurnal 1937-1944*, Mihail Sebastian, *Jurnal 1935-1944* și Miriam Bercovici, *Jurnal 1941-1944*. Acesta din urmă însă este singurul care redă pe viu deportarea și ghetoizarea în Transnistria. Aici a fost locul unde și-au găsit moartea peste 110 mii de evrei din Bucovina de sud și de nord, Basarabia, sau cei transferați din lagărul de la Târgu-Jiu, peste 120 mii de evrei locali precum și 11 000 de romi deportați din București, Pitești, Târgoviște etc. Așa a ajuns Transnistria tărâmul morții. Aceasta a fost utilitatea pe care Antonescu și guvernul său au decis să o confere unui teritoriu dat cadou de Hitler, probabil în compensație pentru pierderea Ardealului de Nord.

Împreună cu editura Curtea Veche iată că readucem în atenția cititorilor o experiență de viață dintr-un sistem concentraționar unde supraviețuirea a fost o chestiune de loterie. Există tentația de a compara acest jurnal cu cel al Annei Frank. Miriam (1923) și Anne (1929-1945) au fost victimele aceleiași politici exterminatorii pentru că s-au născut evreice. În cele din urmă, ascunzătoarea Annei a fost descoperită și ea a ajuns în lagăr. De la Auschwitz a fost mutată la Bergen-Belsen unde a murit la începutul anului 1945. Avea numai 16 ani. Miriam a fost deportată în septembrie 1941 din ordinul lui Ion Antonescu, iar armata și jandarmeria au pus în mișcare operațiunea de curățire a terenului în Bucovina de sud. Ajunsă în Transnistria la 18 ani,

avea să trăiască anii adolescenței în ghetoul din Djurin până în mai 1944. A supraviețuit, iar după 50 de ani și-a deschis pentru prima oară către public jurnalul acelor ani tragici. Desigur, se pot afla și similitudini între comportamentul și reacțiile celor două tinere fete obligate să trăiască cu fața la Zid. Dar, dacă *Jurnalul* Annei Frank este un simbol puternic, cu o deosebită încărcătură emoțională, al victimei Holocaustului în spațiul european, cel al lui Miriam Bercovici este, fără îndoială, un mesaj tot atât de puternic despre tragedia evreilor români deportați în Transnistria.

Jurnalul începe și se termină cu câte o dedicație a lui Bondy, tânărul îndrăgostit de Miriam și care avea să fie brusc și iremediabil afectat în procesul maturizării de drama deportării. Puternic transformat de reclusiunea în ghetou, el nota în ianuarie 1944, la finalul Jurnalului:

„Dacă am inaugurat acest jurnal e normal să-l și închei, cu toate că aceasta ți s-a părut, Mimi, ceva imposibil... Aș fi, cred, îndreptățit să te acuz pe tine că ai distrus acea minunată liniște, dar aici în exil, când am reușit să cunosc omul și viața, am învățat să nu acuz... Cred că adevărata viață este creația, și numai cei care au creat ceva au dreptul să zică că trăiesc sau că au trăit. De aceea, idealul meu este să creez cândva, ceva. Nu vreau să trăiesc pentru cineva, ci ca să creez ceva...”

Miriam ne spune că profesorul universitar Bondy se sinucide în 1970!

Jurnalul se deschide de Anul Nou evreiesc, în septembrie 1941, caietul fiind un cadou al lui Bondy către „Mimi, adevărată prietenă la bine și la rău”. Miriam oprește însemnările de Yom Kipur, octombrie 1943.

Oferit prietenei într-un context plin de speranțe și promisiuni, finalul are o altă semnificație, aflată la polul opus celei a sărbătoririi noului an. Yom Kipur este ziua în care, prin rugăciune și reflecție, se reconciliază fiecare prin iertare și se creează premisele pentru o nouă viață. Zi a ispășirii pentru un nou început, cel al eliberării. Iată ce a reprezentat acel Yom Kipur pentru tânăra deportată ajunsă la o disperare uneori greu de controlat. Ultimele gânduri ale jurnalului sunt revelatoare.

„Da, au fost zile pline de neliniște în care am trăit cu mare spaimă. Totuși nu ne-am pierdut speranța și iar am început să credem în zvonurile stupide de repatriere. Sărman și prigonit popor evreu! Atât de oropsit și atât de ingenios în a se îmbărbăta prin propriile lui minciuni, izvorâte din dorințele-i neîmplinite de un Dumnezeu al răzbunării și nu al milei.“

Despre fapteși nu aflăm prea multe din acest jurnal. O frază însă este revelatoare, cred, pentru minciuna și cinismul acestora: „Ni s-a dat numele de *colonia evreiască din Transnistria*. Da, suntem coloniști fără pământ, fără casă. Suntem colonizați în aer, pradă bolilor și foamei.“

Jurnalul este o carte cu multe învățăminte.

Mulțumim, Miriam!

Alexandru Florian

Jurnalul meu din vremea deportării

Din adolescență am dorit să țin un jurnal căruia să-i pot povesti ce nu puteam spune cu voce tare nici părinților și nici chiar celor mai buni prieteni. Prima încercare am făcut-o în jurul vârstei de 13 ani și țin bine minte că am încasat o ceartă serioasă de la mama care, curioasă fiind, l-a descoperit și a găsit în el ceva foarte subversiv atunci. Era vorba de renumitul Proces al comuniștilor despre care citisem în ziar, al cărui vârf era Ana Pauker, și-mi puneam întrebarea ce fel de oameni sunt comuniștii și dacă pentru o idee merită să riști o sentință de 10 ani închisoare? Bineînțeles că mi s-a confiscat jurnalul — scris într-un caiet obișnuit — și mi s-a interzis cu multă seriozitate să mai fac vreo încercare de acest fel. Și chiar am renunțat, de frică sau din lene. Problema în sine a comuniștilor nu m-a mai interesat prea mult și-mi erau suficiente știrile din ziare. În liceul din Botoșani, aveam o profesoară foarte bună de istorie și poate de aceea am devenit deosebit de pasionată de acest obiect, motiv pentru care profesoara mi-a

spus de față cu toată clasa că a mai întâlnit eleve ca mine, interesate de istorie, dar care au devenit ulterior comuniste și că ar trebui să mă feresc de a pătrunde în cauzele profunde ale istoriei, ca și cum ar fi fost vorba de o boală contagioasă. M-am ferit fără să vreau, din instinct, până în 1946, când am intrat în PCR, dar profunzimea celor spuse de profesoara de istorie am înțeles-o mult mai târziu. În schimb, nu m-am putut feri de a avea un jurnal căruia să mă pot destăinui.

Și iată cum s-a întâmplat...

De ziua mea, de Roș Hașana în 1941, am primit de la prietenul meu B. un cadou deosebit: un album cu coperti de piele maronie și foi de hârtie mai groase, de culoare crem, ușor marmorate și cu o foarte frumoasă dedicație scrisă în colțul din stânga-jos al primei pagini: *Ție, Mimi, adevărată prietenă în bune și în rele*. B. Caietul era menit să fie un album de amintiri — cum aveau pe atunci fetele — în care prietenele îți scriau ocazional amintiri în versuri, mai mult sau mai puțin copilărești sau chiar agramate, un fel de Facebook al acelor vremuri. Mimi era numele meu de alint în familie și printre prieteni. B. i-a făcut acest cadou lui Mimi. Miriam am devenit abia după ce l-am cunoscut pe soțul meu.

Nu am apucat să înnoiesc albumul cu nicio amintire. Peste numai 10-12 zile, în 12 octombrie 1941 toți evreii din Câmpulung Moldovenesc au fost deportați în Transnistria. Nu pot să-mi explic de ce — poate numai pentru că era frumos — am luat albumul în modestul meu bagaj, după cum am luat și partitura transcripției

Institutul Național pentru
Studierea Holocaustului
din România "Elie Wiesel"

În octombrie 1941, la doar 18 ani, Miriam Korber-Bercovici a fost deportată alături de familia sa și de întreaga populație evreiască din Câmpulung Moldovenesc în Transnistria, în cadrul operațiunii de „curățare a terenului” decisă de regimul Antonescu, ce-i viza pe evreii din Bucovina de est. Miriam va ajunge în ghetoul Djurin, unde va rămâne până în mai 1944.

Jurnalul său este o mărturie despre acele timpuri îngrozitoare — o descriere a jafului, a foametei, a frigului și a sărăciei, a incertitudinii permanente și a dezumanizării, a deznădejdiei și a fricii pe care le-a îndurat. Tragismul acestor mărturisiri personale le transformă într-un document de interes public.

„Dacă *Jurnalul* Annei Frank este un simbol puternic, cu o deosebită încărcătură emoțională, al victimei Holocaustului în spațiul european, cel al lui Miriam Bercovici este, fără îndoială, un mesaj tot atât de puternic despre tragedia evreilor români deportați în Transnistria.”

Alexandru Florian

